

Vammaispalvelulain mukaisten uusien palveluiden palvelukuvaukset 1.1.2025 alkaen

Sisältö

1. Valmennus 7 §
2. Erityinen osallisuuden tuki 12 §
3. Tuettu päätöksenteko 14 §
4. Vaativa moniammatillinen tuki 16 §

Valmennus

- Valmennus on 1.1.2025 voimaan astuvan uuden vammaispalvelulain mukainen palvelu (VpL 7 §).
- Vammaisella henkilöllä on oikeus saada valmennusta, jos hän tarvitsee tukea oppiakseen uusia tai vahvistaakseen olemassa olevia itsenäisessä elämässä tarvittavia taitoja taikka toimiakseen elämässään tapahtuvissa muutostilanteissa tai valmistautuakseen tällaiseen tilanteeseen. Edellytyksenä on lisäksi, ettei vastaavaa valmennusta voi saada lääkinnällisenä kuntoutuksena. Itsenäisessä elämässä tarvittavilla taidoilla tarkoitetaan taitoja, joita henkilö tarvitsee kommunikaatiossa ja vuorovaikutuksessa, teknisten laitteiden ja digisovellusten käytössä, ympäristön hahmottamisessa ja liikkumisessa erilaisissa toimintaympäristöissä, ajan hahmottamisessa, kodinhoidon suunnittelussa ja toteutuksessa, asioinnissa, rahankäytössä tai muissa vastaavissa toiminnoissa.
- Valmennus on tavoitteellinen ja määräaikainen palvelu, johon sisältyy
  - 1) tiedollisten ja toiminnallisten taitojen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen harjoittelu;
  - 2) viittomakielen opetus tai puhetta tukevien ja korvaavien kommunikaatiokeinojen käytön ohjaus;
  - 3) vammaisen henkilön toimintakyvyn, toimintaympäristön tai perhetilanteen muuttuessa taikka muissa vastaavissa elämän muutostilanteissa annettava tuki.
- Kohdan 2 ja 3 palveluita on järjestettävä osana vammaisen henkilön omaa valmennusta myös hänen perheelleen ja muille läheisille, jos se on tarpeen vammaisen henkilön valmennukselle asetettujen tavoitteiden toteutumiseksi.

Valmennus (jatkuu)

- Keski-Suomen hyvinvointialueella suunnitellaan valmennusta järjestettäväksi sekä omana palvelutuotantona että hankkimalla sitä ostopalveluna yksityisiltä palveluntuottajilta. Valmennusta kodinhoidon suunnittelussa ja toteutuksessa, asiointissa, rahankäytössä tai muissa vastaavissa toiminnoissa suunnitellaan järjestettäväksi omana toimintana.
- Palveluntuottaja voi toteuttaa valmennusta henkilökohtaisena tai ryhmässä annettavana palveluna. Palvelua voidaan soveltuvin osin toteuttaa myös etäyhteyksin.

Erityinen osallisuuden tuki

- Uuden vammaispalvelulain 12 §:n mukaisen erityisen osallisuuden tuen tarkoitus on turvata vammaisen henkilön oikeus osallistua ja päästä osalliseksi sosiaalisen vuorovaikutuksen tilanteissa ja vapaa-ajan toiminnassa myös silloin, kun hän ei kykene itsenäisesti tai tuettuna muodostamaan ja ilmaisemaan tahtoaan avun sisällöstä tai kun henkilökohtainen apu ei ole hänelle sopiva palvelu.
- Erityistä osallisuuden tukea on järjestettävä joko kodin ulkopuolella tapahtuvaan toimintaan taikka jos kotona tapahtuvaan toimintaan myönnettävä palvelu on vammaisen henkilön toivomusten tai edun mukainen vaihtoehto, osittain tai kokonaan vammaisen henkilön kotona tapahtuvaan toimintaan.
- Vammaisella henkilöllä on oikeus saada erityistä osallisuuden tukea yhteensä vähintään 30 tuntia kuukaudessa, ellei hän hae tätä pienempää tuntimäärää. Uuden vammaispalvelulain siirtymäsäännösten (VpL 42 §) mukaan vammaiselle henkilölle on järjestettävä erityistä osallisuuden tukea 1.1.2025 alkaen vähintään 10 tuntia kuukaudessa; 1.1.2026 alkaen vähintään 20 tuntia kuukaudessa ja 1.1.2027 alkaen vähintään 30 tuntia kuukaudessa.

Erityinen osallisuuden tuki (jatkuu)

- Erityisen osallisuuden tuen tarkoitus on turvata vammaisen henkilön oikeus osallistua ja päästä osalliseksi sosiaalisen vuorovaikutuksen tilanteissa ja vapaa-ajan toiminnassa myös silloin, kun hän ei kykene itsenäisesti tai tuettuna muodostamaan ja ilmaisemaan tahtoaan avun sisällöstä tai kun henkilökohtainen apu ei ole hänelle sopiva palvelu.
- Vammaisen henkilön omaa tahtoa selvitetään kaikin mahdollisin käytettävissä olevin keinoin eikä puuttuva kyky muodostaa tai ilmaista tahtoa estä palvelun saamista.
- Erityisen osallisuuden tukea voi saada itsenäisesti tai lapsuuden perheessä asuva, perhehoidossa oleva taikka ryhmämuotoisen asumisen tukea saava vammaisen henkilö.
- Erityinen osallisuuden tuki voi käytännössä olla esimerkiksi yhteisen vuorovaikutuksen tukemista silloin, kun vammaisen henkilön kommunikointikeinot ovat vähäiset tai hän tarvitsee tukea kommunikointi- tai yhteydenpitovälineen käyttämisessä; yhteisen merkityksellisen tekemisen tukemista vammaiselle henkilölle läheisten ihmisten kanssa; yhdessä tukea antavan henkilön kanssa etsiä itselleen mielekkäitä harrastuksia tai tekemistä; kotona annettavana tukena erilaisten teknisten laitteiden avulla kommunikointia, virikkeellisen ympäristön järjestämistä, taiteen tai liikunnan harrastamista, ulkoilua, ruuanlaittoa tai leipomista.
- Erityinen osallisuuden tuki on 1.1.2025 voimaan astuvan uuden vammaispalvelulain mukainen palvelu. Keski-Suomen hyvinvointialue tulee järjestämään palvelua omana tuotantona sekä ostopalveluna. Arvioitu asiakasmäärä +- 200 henkilöä.

Tuettu päätöksenteko

- Tuetun päätöksenteon on tarkoitus tukea vammaista henkilöä päätöksenteossa siten, että hän voi tehdä ja toteuttaa itse omaa elämäänsä koskevia päätöksiä. Päätettävillä asioilla tarkoitetaan merkittäviä, muita kuin jokapäiväiseen elämään kuuluvia, päätöksiä. Vammaisen henkilön oma näkemys on otettava huomioon päätöksen merkittävyyttä arvioitaessa.
- Tuettu päätöksenteko sisältää päätöksentekoprosessissa tarvittavan tuen tiedon hankkimisesta, asioiden ymmärtämisessä, päätös- ja toimintavaihtoehtojen ja niiden vaikutusten arvioimisessa, oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa, päätösten tekemisessä ja toteuttamisessa sekä muissa vastaavissa toiminnoissa.
- Tukihenkilö ei saa ottaa kantaa asioihin tai päättää asioita vammaisen henkilön puolesta.
- Tuetun päätöksenteon tarve arvioidaan yhdessä vammaisen henkilön ja tarvittaessa hänen läheistensä kanssa sekä kirjataan asiakassuunnitelmaan. Palvelun sisältö, määrä ja toteutustapa kirjataan päätökseen ottaen huomioon vammaisen henkilön asiakassuunnitelmaan kirjatut yksilölliset tarpeet ja oma näkemys tarvittavasta tuesta.

Tuettu päätöksenteko (jatkuu)

- Asiakkaan palvelukokonaisuudesta vastaava sosiaalihuollon ammattihenkilö varmistaa, että tukihenkilö ymmärtää tuetun päätöksenteon tarkoituksen, että tukihenkilö ymmärtää tuetun päätöksenteon tarkoituksen, hänellä on vammaisen henkilön yksilöllisiin tarpeisiin riittävä osaaminen ja että hän on riippumaton suhteessa päätöksenteon kohteena olevaan asiaan. Vammaisen henkilö voi osallistua mahdollisuuksien mukaan tukihenkilön valintaan.
- Tuettua päätöksentekoa on suunnitteilla järjestää sekä omana toimintana että pienimuotoisesti myös ostopalveluna.

Vaativa moniammatillinen tuki

- Vaativa moniammatillinen tuki on vammaiselle henkilölle, häntä tukeville läheisille ja hänen kanssaan työskenteleville ammattilaisille annettavaa tukea, joka edellyttää erityistä ammatillista osaamista ja moniammatillista yhteistyötä.
- Tukea antaa vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmä. Vaativa moniammatillinen tuki sisältää vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen edellyttämät terveydenhuollon tutkimukset.
- Vaativaa moniammatillista tukea annetaan ensisijaisesti vammaisen henkilön kotiin tai muuhun omaan toimintaympäristöön.
- Oikeus vaativaan moniammatilliseen tukeen on, jos:
  - Asiakkaan osallisuus taikka itsemääräämisoikeus tai muiden perusoikeuksien toteutumisen tukeminen edellyttää erityistä ammatillista osaamista ja yhteistyötä;
  - Asiakkaalla on vaikeita vammaan liittyviä kommunikoinnin, sosiaalisen vuorovaikutuksen tai käyttäytymisen haasteita, joiden johdosta hänen tai muiden henkilöiden ihmisarvo, terveys tai turvallisuus on uhattuna; tai
  - Asiakkaan perusoikeuksiin kohdistuvien rajoitustoimenpiteiden käytön taustalla olevien syiden selvittäminen ja rajoitustoimenpiteiden käytön ennaltaehkäisy ja vähentäminen edellyttävät moniammatillista tukea

Vaativa moniammatillinen tuki (jatkuu)

- Tarvittavan tuen sisällöstä, määrästä ja toteuttamistavasta päätettäessä on otettava huomioon vammaisen henkilön kommunikointikeino, asiakassuunnitelmaan kirjattu yksilöllinen tuen tarve ja toivomukset sekä elämäntilanne, jossa vammaisen henkilö tarvitsee tukea. Vaativan moniammatillisen tuen sisältö, määrä ja toteutustapa kirjataan päätökseen.
- Hyvinvointialueella on oltava alueellaan riittävä määrä moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmiä, joissa on riittävä lääketieteen, psykologian, sosiaalityön, vuorovaikutuksen ja muu asiantuntemus vaativan moniammatillisen tuen toteuttamista varten. Ryhmän tarvittavat asiantuntijat määräytyvät vammaisen henkilön yksilöllisen tuen tarpeen ja tilanteen vaativuuden mukaan.
- Vaativa moniammatillinen tuki on erillinen palvelu suhteessa asumisen tukeen. Sillä voidaan kuitenkin täydentää asumisen tuen kokonaisuutta.

Kiitos

www.hyvaks.fi

#hyvaks #hyväarkikaikille